

Narodna zavednost v praksi

Slovenci se imamo skoro za vse, kar smo si kot narod priborili in kar danes imamo, zahvaliti samo narodni zavednosti, požrtvovalnosti in borbenosti naših ljudi v teku mnogih generacij — tistemu, kar je zajeto v besedo domoljubje. Teško bi našli kakšne resnične narodne in kulturne vrednote, ki so jih ustvarili našemu narodu ljudje, ki so bili plačani za to. Pravi ustvarjalci vrednot so bili tisti, ki so ustvarjali in se trudili iz ljubezni in iz idealnih razlogov, pripjevajoč poleg umskega dela in ustvarjalne duha še denar iz lastnega žepa za narodne potrebe in za narodno svobodo. In kot vemo, ni bilo malo tistih, ki so dali za to tudi svoje življenje. Lahko bi rekli, da doslej v neprestanih bojih, predvsem političnih, pa tudi oboroženih, za narodne pravice, svobodo in za zavarovanje že doseženega nismo imeli prav časa, da bi se zavedli, kakšno hvaležnost smo dolžni tem našim ustvarjalcem in narodnim bojevnikom preteklih generacij, in to je tudi najbrž vzrok, da smo jim postavili tako malo spomenikov. Toda nismo pozabili njihovih zaslužnih dejanj in nedvomno bo prišel nekoč mirnejši čas, ko bomo lahko bolj zbrano vse premislili in nadoknadili zamujeno, tudi v pogledu spomenikov, ki bodo dokumentirali našo zgodovino in domoljublje.

Kako so v boju za narodni obstanek in za rešitev iz težkih in nevarnih situacij, kot je bila npr. fašistična oblast na Primorskem in okupacija vsega slovenskega narodnega ozemlja med drugo svetovno vojno, potrebne sposobne vodilne osebnosti, tako so potrebne vedno, tako v normalnih kot v izrednih situacijah take, ki jih podpirajo in ki so pripravljene kaj žrtvovati v narodne namene. Ne gre vedno za žrtve, ki so zvezane s pogumom, nevarnostjo, s tveganjem življenja kakor v vojnem času. Ne, največkrat — skoro vedno — gre za majhne žrtve, za dajanje moralne in predvsem materialne podpore vodilnim političnim in kulturnim osebnostim. Gre za to, da se udeležujemo narodnih in kulturnih prireditev, da kupujemo in beremo slovenske časnike, iz katerih smo poučeni o političnem položaju slovenskega naroda in naše manjšine, za kupovanje knjig naših pisateljev, da ne bodo imeli občutka, da je slovenska javnost brezbrizna zanje in da pišejo v prazno, in za materialno podporo v narodne namene.

(dalje na 3. strani)

ANDREOTTI NA OBISKU V AMERIKI

ODSTRANJENO NEZAUPLANJE

Ministrski predsednik Andreotti se je te dni mudil na uradnem obisku v Združenih državah. Za njegov obisk je vladalo tako v Washingtonu kot tudi drugod po svetu precejšnje pričakovanje, kajti do tega potovanja je prišlo le nekaj dni potem, ko je italijanska poslanska zbornica z veliko večino glasov odobrila »programski sporazum« med strankami ustavnega loka, pri izoblikovanju katerega so po treh desetletjih sodelovali tudi komunisti, ki so hkrati prevzeli posredno odgovornost za njegovo izvajanje. Zato je bil masikateri politični opazovalec zelo radoveden, kako bo Carter sprejel predsednika zahodnoevropske vlade, ki v parlamentu uživa tudi podporo komunistične stranke.

Po prvih poročilih iz Washingtona kaže, da je bil Carter povsem zadovoljen z Andreottijevo razlago trenutnega političnega stanja v Italiji in zlasti z razlago resnične vsebine programskega sporazuma. Ameriški predsednik se je namreč zelo laskavo izrazil o predsedniku Andreottiju, zato je treba sklepati, da ga smatra za politika in državnika, ki bo kos novi, za marsikatero povprečnega Amerikanca nenavadni vladni formuli, ne da bi pri tem imela škodo zvestoba demokratičnim vrednotam in zavezništvo z zahodnimi demokratičnimi državami.

Kot je te dni napisal neki vplivni italijanski dnevnik, je Carter hotel med tem obi-

skom tudi poudariti, kako je za Združene države izrednega pomena, da Italija izvede svoj načrt gospodarske poživitev in nadaljnega razvoja, da ohrani svoj demokratični red in da še dalje opravlja svojo važno vlogo tako v okviru Evropske gospodarske skupnosti kot v Atlantski zvezi.

V svoji prvi zdravici je Andreotti omenil vprašanje Atlantske zveze, o kateri je dejal, da je še vedno bistven dejavnik stabilnosti v Evropi. Pri tem je tudi naglasil, kako lahko z zadovoljstvom ugotavlja, da se s takim stališčem strinja ogromna večina italijanskih političnih sil, kar velja tudi za Evropsko skupnost. Andreotti je pri tem očitno mislil na komuniste, ki so se že zdavnaj odpovedali zahtevi, naj Italija izstopi iz Atlantske zveze, ki jo glede na trenutno stanje v Evropi in svetu smatrajo za nekaj pozitivnega. Posredno pa je ministrski predsednik Andreotti v tej zdravici omenil tudi programski sporazum, saj je dejal, da je zelo široko soglasje v parlamentu olajšalo hude žrtve, ki jih je moralo italijansko ljudstvo od lanske jeseni sprejemati nase, da je premagalo kritičen trenutek, ki bi lahko postal dramatičen za italijansko gospodarstvo in italijanske finance.

Andreotti je nato poudaril, kako je njegova vlada trdno odločena nadaljevati z bojem proti preostalim težavam in zlasti proti inflaciji ter brezposelnosti. »Zavedamo

(dalje na 2. strani)

PROCES NA DUNAJU

Na deželnem sodišču na Dunaju bo 19. avgusta obravnava proti štirim mladim koroškimi Slovincem, ki so obtoženi, da so na dan posebnega štetja, se pravi 14. novembra lani, zažgali glasovnice, ki so jih prej pobrali iz volilne žare. Pred sodiščem na Dunaju se bodo morali zagovarjati trije bratje, in sicer 19-letni Fortunat, 22-letni Marijan in 28-letni Peter Olip, ter 19-letni Florijan Jug. Vsi so doma iz Sel, kjer so 14. novembra lani tudi izvedli protestno akcijo proti štetju posebne vrste, ki je bilo po mnenju obeh osrednjih slovenskih organizacij na Koroškem in tudi po mnenju celot-

ne slovenske javnosti v nasprotju z avstrijsko državno pogodbo. Obravnava bi morala biti 24. maja letos na deželnem sodišču v Celovcu, a so jo na predlog obrambe prenesli na Dunaj, to je ven iz sodnega območja Koroške. Obtožence bodo branili odvetniki Tischler, Zwitter in Grilc. V svoji obrambi odvetniki poudarjajo, da obtoženci niso zakrivali nobenega kaznivega dejanja, ker so ravnali iz častnega političnega prepričanja in v samoobrambi, saj ho hoteli preprečiti, da bi bili oškodovani kot pripa-

(Dalje na 2. strani)

RADIO TRST A

: : NEDELJA, 31. julija, ob: 8.00 Poročila. 8.15 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Vedri zvoki. 10.30 Danes obiščemo Sv. Višarje. 11.00 Poročila. 11.05 Mladinski oder: »Slavec«, pravljica, napisal Hans Christian Andersen, prevedel Rurdolf Kresal, dramaturg Mariza Perat. 11.35 Nabožna glasba. 12.00 Poročila. 12.15 Glasba po željah. 13.00 Na morje, v hribe ali pa doma. 13.15 Slovenske ljudske pesmi. 13.35 Klasično. 14.00 Poročila. 14.05 Operetna glasba. 14.53 Orkestri. 15.30 Nedeljsko popoldne. 19.00 Poročila.

: : PONEDELJEK, 1. avgusta, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Obletnica. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Mladina. 14.20 Glasba (vodi Marija Kostnapfel). 15.30 Poročila. 15.35 Klasični album. 16.15 Melodije. 17.00 Poročila. 17.05 Schubert: Pet nemških plesov. 17.30 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 Srečanja. 18.25 Slovenski zbori. 19.00 Poročila.

: : TOREK, 2. avgusta, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Nekoč je bilo. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Mladina. 14.20 Glasba (vodi Tea Meulja). 15.30 Poročila. 15.35 Klasični album. 16.05 Melodije. 16.30 Za najmlajše. 17.00 Poročila. 17.05 Marijan Lipovšek: Sedem miniaturnih za godala. 17.15 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 Klasiki moderne demokracije. 18.15 Zbovska glasba. 19.00 Poročila.

: : SREDA, 3. avgusta, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Liki iz naše preteklosti. 9.40 Koncert. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Mladina. 14.20 Glasba. 15.30 Poročila. 15.35 Klasični album. 16.05 Melodije. 16.30 Za najmlajše. 17.00 Poročila. 17.05 Violinist Franko Gulli. 17.30 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 »Blodnje«. Radijska drama, napisal Colin Free, prevedla Nada Konjedic. 19.00 Poročila.

: : ČETRTEK, 4. avgusta, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Nekoč je bilo. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Mladina. 14.20 Glasba (vodi Rosana Purger). 15.30 Poročila. 15.35 Klasični album. 16.05 Melodije. 16.30 Za najmlajše. 17.00 Poročila. 17.05 Koncert pianista Sergia Marangonija. 17.25 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 Slovensko povojno pripovedništvo. 18.20 »Primorska poje '77«. 19.00 Poročila.

: : PETEK, 5. avgusta, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Potresi. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Mladina. 14.20 Glasba (vodi Marjetica Puntar). 15.30 Poročila. 15.35 Klasični album. 16.05 Za najmlajše. 17.00 Poročila. 17.05 Ubald Vrabec: Punt, kantata za bas, mešan zbor in orkester. Basist Danilo Meriak, vodi Oskar Kjuder. 17.15 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 Rihemberški grad. 18.20 Domači zvoki. 19.00 Poročila.

: : SOBOTA, 6. avgusta, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Nekoč je bilo. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 11.35 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.05 Tekmujte s Petrom (pripravljata Jelka Daneu in Peter Cvelbar). 15.30 Poročila. 15.35 Poslušajmo pet. 17.00 Poročila. 17.05 Iz Beethovenovih del. 17.35 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 »Vila ob jezeru«. Roman, napisal Boris Pahor, dramaturg Miroslav Košuta. 18.45 Vera in naš čas. 19.00 Poročila.

Premirje, a polemika se nadaljuje

Vse kaže, da Libija in Egipt spoštujeta premirje, ki je bilo sklenjeno s posredovanjem Alžircev in Palestincev. Med obema državama pa se nadaljuje ostra polemika in njuni odnosi so še vedno napeti. Egipčanski glasnik je izjavil da obe strani iskreno spoštujeta premirje, funkcionar egipčanskega zunanjega ministrstva pa je naglasil, da bo premirje trajalo vse dotlej, dokler ne bo prišlo do novih libijskih izzivanj. V egipčanskih vladnih krogih so odločno zanimali vesti, češ da so Egipčani za sklenitev premirja zahtevali odpravo modernih elektronskih naprav za nadzorstvo, ki so jih Libiji dobavili Sovjeti.

Tudi Libija nadaljuje z ostro polemiko proti egipčanski vladi in zlasti proti predsedniku Sadatu, kateremu očita, da je imperialistični agent in orodje v rokah sionistov ter ameriške obveščevalne službe CIA.

Tuji opazovalci v Kairu so še vedno mnenja, da je glavni cilj egipčanske vlade zrušiti režim polkovnika Gadafiya, češ da ta predstavlja glavno oviro za miroljubno rešitev bližnjevzhodne krize. Nekateri tudi menijo, da bi se radi polastil petrolejskih vrelcev v Libiji.

Sovjetska zveza je naprtla Egiptu vso odgovornost za spopade ob meji med Libijo in Egiptom. Solidarnostni odbor je v Moskvi objavil poročilo, v katerem je rečeno, da je sovjetsko ljudstvo z veliko zaskrbljenostjo sprejelo vesti o egipčanskih vojaških akcijah proti Libiji. Odbor poziva Egipt, naj takoj prekrine sovražnosti z Libijo. Sovjetski dokument poudarja, da je bila Libija napadena prav v trenutku, ko se zavzema za neodvisno politiko, pri čemer se tudi aktivno vključuje v boj arabskih narodov

proti imperializmu. Sovjetski dokument naglašja, da je do spopadov prišlo, ko so arabska ozemlja še vedno pod izraelsko zasedbo in ko izraelski vladni krogi objavljajo svoje napadalne načrte. Sovjetski dokument govori o zaroti proti palestinskemu osvobodilnemu gibanju in o ustanavljanju nekakšne svete zveze proti naprednim režimom v Afriki in v arabskem svetu. Sovjetsko ljudstvo — zaključuje moskovski dokument — je odločno na strani arabskih narodov, ki se borijo za osvoboditev ozemelj, ki so jih leta 1967 zasedli Izraelci.

—o—

Tito bo v avgustu obiskal Sovjetsko zvezo

Jugoslovanski predsednik Tito bo v drugi polovici avgusta uradno obiskal Sovjetsko zvezo. Maršala sta povabila centralni komite in presidij vrhovnega sovjeta. V dobro obveščenih krogih vedo povedati, da bo Tito ob isti priložnosti podaljšal svoj obisk v Ljudsko republiko Kitajsko in Severno Korejo. Po nekkih vesteh bo skušal posredovati za spravo med Sovjetsko zvezo in Kitajsko.

V jeseni bo Tito tudi uradno obiskal Pariz, na povabilo francoskega predsednika.

PROCES NA DUNAJU

(nadaljevanje s 1. strani)

dniki slovenske narodne manjšine v Avstriji.

S tem procesom se dejansko začena vrsta kazenskih obravnav proti slovenskim aktivistom na Koroškem. Znano je namreč, da se pripravljajo kazenske obravnave proti kakim 20 pripadnikom slovenske narodne manjšine, ki so obtoženi, da so pisali na poslopja manjšinska gesla in motili demonstracije, ki so bile 23. maja v Celovcu. Šlo je namreč za demonstracije, ki so bile izrazito protislovenskega značaja.

Avstrijsko vrhovno sodišče je tudi skle-

nilo, da bo obravnava proti glavnemu tajniku Narodnega sveta koroških Slovencev Filipu Waraschu na deželnem sodišču v Salzburgu. Dan obravnave pa še ni določen. Filip Warasch je obtožen hujskanja k napadu z razstrelivom. Avstrijskim sodnim oblastem ga je namreč prijavil Celovčan Güttler, kar je večina koroškega tiska izkoristila za nezaslišano gonjo zoper Warascha in s tem zoper celotno slovensko manjšino. Filip Warasch in njegovi sodelavci pa so takoj po prijavi odločno naglasili, da gre za navadno provokacijo izrazito političnega značaja.

ODSTRANJENO NEZAUPANJE

(nadaljevanje s 1. strani)

se — je pristavil — da lahko Italija računa na solidarnost svojih zaveznikov — in ta solidarnost je v določenih trenutkih nujna — samo pod pogojem, da bo vztrajno izpolnjevala svoje dolžnosti; solidarnost zaveznikov pa prihaja do izraza tako v obliki kreditov kot v pripravljenosti, da se sprejmejo sadovi italijanskega dela.

Obisk ministrskega predsednika An-

dreottija, ki ga je spremljal zunanji minister Forlani, je torej bil na splošno uspešen; saj je odstranil določeno nezaupanje v ameriških krogih in hkrati zajamčil nadaljnjo ameriško podporo pri odstranjevanju italijanskih gospodarskih težav. Ta podpora bo prišla do izraza tako v novih ameriških naložbah v Italijo kot tudi v poživitvi italijanskega izvoza na ameriško tržišče.

Narodna zavednost v praksi

(nadaljevanje s 1. strani)

Žal je treba reči, da smo se Slovenci, zlasti tu pri nas, v povojnih letih, v času blaginje in potrošništva, odvadili žrtvovanja v ta namen in kar pozabili na to. Darujemo še, zlasti ob pogrebih, za vse mogoče, a ne v narodne namene, za tiskovne sklade revij in listov, za literarne nagrade, za podpiranje knjižne dejavnosti, za politične namene narodno-manjšinskih organizacij. Večkrat je slišati in brati proippmbe, da je mecenstvo med Slovenci zamrlo, in zdijo se upravičene. Če že kdo kaj da, da beraško vsotico, kakor da sta politično delovanje za narod in kultura beračici, ki ždita na tleh in stegujeta roko. Nihče več ne pomisli na to, da bi v testamentu ali bolje še prej namenil del svojega premoženja v narodne in kulturne namene. Dogaja se, da rajši dopusti, da se ga ob pomanjkanju dedičev polasti država ali da pride v nevredne roke, kjer povzroča samo razprtije in sovraštvo, ki traja pogosto desetletja.

Domoljubje bi se moralo kazati danes tudi in predvsem v dejanjih take velikodušnosti, v prispevanju materialnih sredstev v narodne, politične in kulturne namene, v

obnovitvi nekdanjih »ustanov« in v oporokah v prid narodnih institucij ali dejavnosti. Tudi na te oblike velikodušnosti in domoljubja slovenska zgodovina ne bo pozabila in bodo deležne nekoč svojega pravičnega vrednotenja.

—o—

Sociologi opozarjajo na dejstvo, da se pojavlja politični terorizem ekstremističnih skupin predvsem v nekdanjih fašističnih državah osi, Nemčiji, Italiji in Japonski in da je zelo verjetno, da tiči za njim »nostalgija« za totalitarnim fašizmom, tudi če se skriva danes za ekstremno rdečo socialistično frazeologijo.

Angleško nezadovoljstvo s Skupnim trgom

V angleškem tisku se množijo članki, ki izražajo razočaranje nad Skupnim evropskim trgom, h kateremu je pristopila Velika Britanija pred štirimi leti in pol. »Dovolj časa je že preteklo, da lahko presodimo smeri in učinke našega članstva«, piše nekdo v pismu, ki ga je poslal uredništvu »Timesa«. »Upi, ki so bili izraženi v letih 1971 in 1972, so bili vse prej kot uresničeni in težko si je zamisliti, kako naj bi se stvari izboljšale v dogledni prihodnosti. Sodeč po ugotavljanju javnega mnenja, je Skupni evropski trg nepriljubljen pri večini ljudi v Veliki Britaniji. Ljudje so razdraženi nad njim in postajajo vedno bolj razočarani. Le malo jih ne bo priznalo, da ne deluje dobro«.

Angleži se pritožujejo, da ni več govora o denarni zvezi, različni gospodarski interesi pa povzročajo velike spore med gospodarstveniki devetih držav Evropske skupnosti. Poljedelska politika se duši od svojih lastnih prirojenih neumnosti: že vseh zadnjih deset let se govori o njenem temeljitem reformiranju, a določeni interesi pre-

Vložitev pripomb k dopolnilu regulacijskega načrta

Kmečka zveza je obvestila svoje člane, da zapade konec tega meseca rok za vložitev pripomb k varianti regulacijskega načrta tržaške občine, ki določa področja namenjena javnim storitvam, ter k sklepu občinskega sveta glede perimetracije kraških vasi.

Uradi Kmečke zveze so na razpolago za navodila in pomoč pri sestavljanju in vlaganju pripomb. Člani naj prinesejo s seboj vse potrebne dokumente in podatke o nepremičninah, katerih se pripomba tiče, to je katastrske mape in številke ter druge podatke.

NOVICE

Decembra bo v Caracasu konferenca petrolejskih držav, na katerih bodo zelo verjetno sklenili spet povečati ceno petroleja.

Na Norveškem grozi nepričakovano bogato črpanje petroleja na k Norveški spadajoči plitvini Severnega morja razrvati doslej zelo urejeno in učinkovito gospodarstvo te skandinavske države in povzročiti nered v socialnih odnosih in potrošništvu. Boje se, da bo povzročilo petrolejsko bogastvo norveškemu narodu več škode kot koristi.

Ameriški predsednik Carter bo prišel na povabilo ministrskega predsednika Andreottija na obisk v Italijo. Datum obiska še ni določen.

NOVI HEBRIDI BODO POSTALI NEODVISNI

Te dni zaseda v Parizu konferenca francoskih in britanskih vladnih predstavnikov, na kateri bodo določili načela, po katerih naj bi pripravili proglašenje neodvisnosti Novih Hebridov. To otočje na Tihem oceanu imata zdaj Anglija in Francija v soupravi, kar je redki primer v kolonialni zgodovini in v mednarodnem pravu. V glavnem mestu na otočju, Port-Vili, vodita upravo na otočju angleški in francoski komisar, katerima stoji ob strani začasni sosvet. Izvoljen je bil tudi že parlament, ki pa je bil spet razpuščen, ker zaradi ostrih sporov med domačinskimi političnimi strankami ni mogel delovati. »Nacionalisti«, ki se zavzemajo za takojšnjo neodvisnost, so se znašli v parlamentu z enakim številom poslancev kot »zmerne« stranke, in tako stvar ni delovala. Poleg tega je prišlo pri volitvah tudi

do masovnih volilnih potvorb. Zato zdaj zmerne stranke zahtevajo, da morajo pri prihodnjih volitvah volivci pokazati volivno izkaznico s fotografijo.

Dvojna uprava na otokih je povzročila, da govori zdaj del domačinov angleško, del pa francosko in v glavnem v tem smislu poteka tudi razdelitev po političnih strankah. Francosko govoreče prebivavstvo voli »zmerne« stranke in bi hotelo, da postane otočje parlamentarna država po zahodnem vzoru s pluralistično politično ureditvijo, medtem ko hočejo angleško govoreči »nacionalisti« državo z eno stranko po vzoru afriških držav, zlasti Tanzanije. Na politične prepire vpliva tudi razdelitev na plemena. Nekatera plemena, zlasti tisto na otočju Santo, bi se rada odcepila od ostalega otoč-

(Dalje na 8. strani)

vladajo in preprečijo vsako bistveno spremembo. Anglija si je nakopičila že ogromen primanjkljaj v trgovini z državami Skupnega trga in v prihodnjih treh letih naj bi prispevala iz lastnega žepa okrog 700 milijonov funtov podpore Skupnemu trgu, ta pa ne stori nič za odpravljanje brezposelnosti in inflacije. Skupni trg nima skupne politike o energiji in ne skupne politike o ribolovu. Namesto tega prihaja na površje evrokomunizem. Povečanje Skupnega trga s pristopom Španije, Grčije, Portugalske in pozneje še Turčije bo povzročilo po mnenju Angležev ogromne težave in bo zahtevalo žrtve ter bo še bolj zavleklo vsakršno izboljšanje. To pa je samo nekaj vzrokov nezadovoljnosti Angležev s skupnim trgom — pravijo angleški dopisniki — lahko bi jih navedli še veliko več. Po njihovem niso bili Angleži nikoli tako razdeljeni glede Skupnega trga kot zdaj. Potrebna je sicer široka politična in gospodarska, pa tudi obrambna Nova Evropa, katere namen naj bi bilo sodelovanje z vsemi državami v Evropi in zunanji nje, ki se strinjajo z nameni zahodnoevropskih demokratičnih držav, toda to se ne bo nikoli zgodilo z rimsko pogodbo o Skupnem trgu, menijo Angleži. Zamisliti si bo treba drugačno Novo Evropo. K temu bi lahko pristavili, da ne kaže Skupni trg tudi nikakega razumevanja za narodne manjšine.

—o—

NOVI URNIKI ZA JAVNE LOKALE

Slovensko gospodarsko združenje opozarja lastnike javnih lokalov, da bodo s prvim avgustom pričeli veljati novi urniki za obratovanje javnih lokalov, katere je z odlokom 14. junija določil kvestor tržaške pokrajine. Gostinci se morajo do tega dne odločiti za obvezni ali neobvezni urnik, ki se razlikuje od občine do občine tržaške pokrajine.

Dekrete v slovensščini in italijanščini, kot tudi neobvezne urnike zainteresirani gostinci lahko dvignejo v uradih Slovenskega gospodarskega združenja, v ulici Cicerone 8, kjer bodo dobili tudi vsa potrebna pojasnila.

Mednarodno partizansko srečanje v Bazovici

Tržaški pokrajinski odbor Vsedržavnega združenja partizanov Italije je v soboto in nedeljo (23. in 24. t.m.) priredil v Bazovici drugo mednarodno partizansko srečanje. V kulturnem sporedu so med drugimi sodelovali moški pevski zbor »Vesna« iz Križa, Tržaški partizanski pevski zbor, igralci Slovenskega stalnega gledališča iz Trsta, igralci tržaškega sedeža RAI - TV in godba na pihala iz Pirana.

V nedeljo sta udeležencem kratko spregovorila podpredsednik pokrajinskega odbora VZPI Dušan Košuta in predsednik Arturo Calabria, slavnostna govornika pa sta bila predsednik Zveze borcev Slovenije Janko Rudolf ter vsedržavni predsednik Združenja partizanov Italije, senator Arrigo Boldrini. Janko Rudolf je med drugim dejal, da jugoslovanski borci dosledno podpirajo prizadevanja Jugoslavije v gibanju nevrščenih, ker menijo, da je to gibanje tista sila, ki postaja v današnjem svetu vest človeštva zoper nadvlako velikih, za neodvisnost, samostojnost in suverenost vseh narodov in vsake države, ne glede na število, barvo kože, politično in versko pripadnost. To še toliko bolj — je nadaljeval govornik — ker imamo opravka celo v našem bližnjem sosedstvu, na Koroškem, s povampirjenimi ostanki nacizma in velikonemškega šovinizma. Govornik je nato omenil osimski sporazum med Italijo in Jugoslavijo,

ki je odstranil zadnja sporna vprašanja med obema državama in postavil temelje za nadaljnje sodelovanje. Na koncu je izrazil željo za nadaljnje plodne stike med obema bojovniškima organizacijama in dejal, da lahko z optimizmom gledamo tudi na vprašanje pravic slovenske narodne manjšine v Italiji, ki postaja vedno bolj most povezovanja med dvema narodoma in državama.

Milka Planinc o hrvaškem nacionalizmu

Milka Planinc, predsednica Zveze komunistov Hrvatske, je te dni opozorila, da traja nevarnost hrvaškega nacionalizma še naprej. Rekla je: »Četudi je bil potisnjen v stanje, da ne more škoditi, se hrvaški nacionalizem ni odrekel delovanju: giblje se v senci, izkoriščajoč vsako možnost in opirajoč se na tiste sile, kot npr. na del klera, ki ne sprejema sedanje politično-družbene ureditve.«

To je izjavila Milka Planinc v intervjuju za list »Komunist« za državni praznik na Hrvatskem, v spomin na oborožen upor l.

V tržaški knjigarni v ulici sv. Frančiška še niso prejeli v prodajo nove knjige Alojza Rebule »Snegovi Edena«. Kot znano, gre za zbirko novel, katere izid pri založbi Lipa v Kopru smo že naznanili.

—o—

Umrl je slovenski skladatelj Lojze Mav, lazarist, star 79 let. Zložil je nad 2000 pesmi in tri operete. Po večini gre za Marijine pesmi. Mnoge so se priljubile cerkvenim pevskim zborom in jih pojejo v naših cerkvah.

1941. Rekla je tudi, da je nacionalizem glavni negativni pojav Hrvatske. »Se vedno obstaja in bo še dolgo obstajal. Nacionalisti delujejo zdaj »pod vodo« in podpirajo jih malomeščanske sile in določene hierarhijske katoliške Cerkev, ki izkoriščajo pridige v cerkvi, da se predstavljajo kot branilci hrvaškega naroda, ki je po njihovem v nevarnosti. Mi komunisti moramo biti na glavni fronti boja. Ne smemo podcenjevati nevarnosti teh pojavov, ampak jih moramo razkrinkavati in jih imenovati s pravim imenom, kajti ta strupeni vpliv se ne sme prenesti na poštene ljudi in posebno ne na mlade.«

—o—

»Naš tednik« z ogorčenjem poroča o zadevi, da je celovska škofija vložila tožbo proti zakonskemu paru Mihi in Ingrid Zablatnik, ker v Bilnovsi, kjer sta se branila plačati cerkveni prispevek (davek) po zakonu iz leta 1939, dokler ne dobita poziva za to v slovenščini, do katere sta prepričana, da imata pravico, tudi s strani Cerkev na Koroškem. Škofija je odgovorila, kot rečeno, s tožbo in dala izterjati vsoto z rubežem.

Komunistična partija in slovenska manjšina

Tržaška federacija komunistične partije Italije sporoča, da se je sestala skupina komunističnih parlamentarcev iz dežele Furlanije - Julijske krajine in skupno z voditeljem komunistične deželne svetovalske skupine proučila zakonski predlog, ki se tiče zaščite pravic slovenske narodne manjšine v Italiji. O tem vprašanju je poročala senatorka Jelka Gerbec. Komunistični parlamentarci so sklenili, da bodo vsebino zakonskega predloga predložili predsednikoma obeh parlamentarnih skupin, se pravi senatne skupine in poslanske skupine, in da bodo nato imeli široko posvetovanje o zakonskem predlogu za zaščito slovenske narodne manjšine v Italiji.

Ob upoštevanju rokov, ki jih določa osimska pogodba med Italijo in Jugoslavijo,

bo komunistična parlamentarna skupina iz naše dežele dala pobudo za srečanje z ostalimi parlamentarnimi skupinami ustavnega loka, da bi na ta način proučili možnost skupnih pobud za rešitev manjšinskih vprašanj in za proučitev ter ureditev drugih vprašanj, ki so v zvezi z izvajanjem osimskega sporazuma v korist celotnega prebivalstva v deželi.

—o—

ČESTITAMO!

Na univerzi v Trstu je te dni diplomiral iz kemije Sandi Pertot iz Trsta. Iskreno mu čestitajo prijatelji in znanci. Čestitkam se pridružuje Novi list.

6. pokrajinska razstava vin v Križu pri Trstu

V Križu pri Trstu se je v nedeljo končala 6. razstava vin, ki jo je priredila tržaška pokrajinska uprava. Na razstavi je sodelovalo s svojimi pridelki 33 vinogradnikov iz vse tržaške pokrajine. Ocenjevalna komisija je za teran podelila prvo nagrado Ivanu Kralju iz Samatorce, drugo nagrado je prejel Mirko Guštin iz Repna, tretjo pa Emil Purič prav tako iz Repna.

Za belo vino so bili nagrajeni Luigi Bortolin iz Milj, Viktor Kerševan in Danilo Lupinc iz Praprota. Prvo nagrado za črna vina je prejel Josip Scheriani iz Miljskih hribov, drugo nagrado Luigi Bortolin, tretjo nagrado pa Danilo Lupinc.

V soboto je bila v prostorih kriške osnovne šole zanimiva okrogla miza o temi: vloga kmetijstva v načrtovanju teritorija.

Z druge strani meje

Ob 25-letnici smrti Vinka Vodopivca

V petek, 29. t.m., poteka točno 25 let, odkar je v vipavski bolnišnici umrl priljubljeni primorski ljudski skladatelj in dolgoletni kromberški župnik Vinko Vodopivec. Rodil se je 16. januarja 1878 v Ročinju, bogoslovje je študiral v Gorici, kjer je bil posvečen v mašnika leta 1901, službo pa je nastopil naslednje leto v očetovi rojstni vasi Kamnje kot kaplan. Njegova sošolca v bogoslovju sta bila msgr. Jakob Ukmar in nekdanji beograjski nadškof Josip Ujčič.

Vinko Vodopivec je iz Kamenj odšel za kaplana v Črniče, leta 1907 pa je postal vikar v Kromberku in ostal v tem kraju do svoje smrti. S svojimi župljani je delil dobro in slabo, saj je z njimi preživel dve svetovni vojni, pogosti pa so bili tudi svetli trenutki, tako povišanje vikariata Kromberk v župnijo leta 1933, padec fašizma in osvoboditev. Žrtev za svobodo se je spomnil takoj po vojni, ko jim je ob cesti pod kromberško cerkvijo postavil znamenje z reliefom Marije, pod katerim stoji napis »V spomin žrtvam za svobodo«. Vinko Vodopivec počiva na pokopališču ob cerkvi sv. Trojice v Kromberku, nedaleč od tod, prod kromberškim župniščem, pa je Klub starih goriških študentov leta 1966 postavil spomenik z napisom »Tu je snoval in note tkal ljudski skladatelj župnik Vinko Vodopivec«.

Obletnice Vodopivčeve smrti so se v Kromberku spomnili z mašo zadušnico v

nedeljo, 24. t.m. Istega dne je bila manjša proslava tudi v Ročinju, njegovem rojstnem kraju. Začela se je z mašo zadušnico, ki jo je darovalo več duhovnikov, zatem pa je na dvorišču župnišča domači cerkveni pevski zbor zapel nekaj Vodopivčevih skladb. Vsi prisotni pevci so zapeli še dve njegovi pesmi, »Ob večerni uri« in »Pobratimijo«, Jožko Kragelj, preučevalec Vodopivčevega dela in hranitelj zapuščine, pa je spregovoril nekaj besed o njegovem liku. To je bil primeren uvod v ogled razstave, ki jo je Kragelj pred nedavnim že pripravil v Doberdobo ob tamkajšnji Vodopivčevi proslavi, nekoliko izpopolnjeno pa so jo sedaj pokazali tudi v Ročinju. Tu bo odprta do sredine avgusta.

Razstava nam omogoča vpogled v celotno Vodopivčevo skladateljsko dejavnost, tako na cerkvenem kot na svetnem področju, prikazuje pa predvsem ustvarjanje za zbor, ki v njegovem opusu prevladuje, pa tudi za instrumentalne sestave. Vodopivec ni bil samo izredno plodovit skladatelj, marveč tudi delaven glasbeni urednik in publicist. To dokazujejo štiri glavne zborovske zbirke, ki jih je uredil, »Gospodov dan«, »Božji spevi«, »Zdrava Marija« in »Svete pesmice«. Čeprav je od njihovega izida poteklo že precej časa, so še danes močno v rabi na naših korih. Precej je tudi pisal o glasbi, zlasti v koledarje in revijo »Naš čolnič«, članek o jazzu pa dokazuje, da nikakor ni bil gluha za novosti na glasbenem področju. Bralce je nadalje seznanjal s tamburaško glasbo, z umetnostjo petja in s slovenskimi glasbeniki. Na razstavi lahko vidimo tudi njegove maše, latinske Requieme, manjše zbirke nabožne in svetne glasbe, poleg tiskanega gradiva pa so prikazane tudi skladbe, ki so ostale v rokopisu. Vpogled v njegovo zasebno življenje omogoča znana beležnica, v katero je redno zapisoval vsakodnevne opravke, obiske na njegovem domu, beležil je nastajanje novih skladb in na kratko opozarjal tudi na važnejše zunanje dogodke. Stare fotografije in pisma nam približajo Vodopivca kot človeka, hkrati pa nas seznanjajo z ljudmi, s katerimi se je družil in ki so v letih med vojnama pomenili vodilni kulturni krog

med Slovenci na Goriškem. To so bili kanalski dekan in publicist Venceslav Belé, zgodovinar in publicist prof. Rado Bednarik, pevovodja in skladatelj Lojze Bratuž in pisatelj France Bevk, če omenimo le najvidnejše.

Dokumentarna razstava in dve diplomski nalogi, ki sta bili že napisani v zvezi z življenjem in delom Vinka Vodopivca, vse to nudi bogat material za morebitno monografijo o tem primorskem skladatelju, za katero bi bilo prav, če bi izšla v tiskani obliki. Vrzel pa še vedno predstavljajo njegove skladbe za orgle, ki so zaenkrat znane v razmeroma majhnem številu. Upajmo, da bo do 100-letnice njegovega rojstva, ki bo januarja prihodnjega leta, bolje pojasnjena tudi ta stran Vodopivčevega ustvarjanja.

PRAZNIK PETJA IN VINA V PEVMI PRI GORICI

SPORED

Petek. 29. julija ob 20. — tekma v briškoli

sobota 30. julija ob 20.00 — ples z ansambлом »FENIKSI« iz Ilirske Bistrice (Slovenija)

nedelja 31. julija ob 18. — koncert »SLOVENSKEGA OKTETA« iz Ljubljane ob 20. — ples z ansambлом »IGO RADOVIČ« iz Nabrežine

ponedeljek 1. avgusta ob 20. — zaključni večer ob zvokih ansambla »IGO RADOVIČ«.

Vse dni razstava najboljših briških vin.

Piščanci, klobase in ražnjiči na žaru.

Novice z Goriškega

V Pevmi prirejajo tudi letos ob domačem farnem prazniku sv. Ane tradicionalni praznik petja in vina. Začel se bo v petek, 29. t.m. ob 20. uri s tekmo v briškoli, v soboto ob 20. uri bo ples, na katerem bo igral glasbeni ansambel iz Ilirske Bistrice, višek praznika pa bo nedvomno pomenil koncert Slovenskega okteta, ki bo v nedeljo, 31. t.m. ob 18. uri. Po koncertu bo igral za pes ansambel »Igo Radovič« iz Nabrežine, prav tako tudi v ponedeljek zvečer, ko se bo praznovanje zaključilo.

—o—

Znano uvozno in izvozno podjetje Terpin iz Gorice praznuje 50-letnico delovanja. Podjetje, ki se ukvarja predvsem s prodajo kmetijskih strojev, se je močno uveljavilo v tukajšnjih gospodarskih krogih in postalo znano tudi zunaj Goriške, zlasti na jugoslovanskem tržišču. V zadnjih letih si je zgradilo nove poslovne prostore v Gorici, v bližini bodočega mejnega prehoda Štandrež - Vrtojba novo skladišče, pripravlja pa se tudi na ustanovitev podružnice v Trstu. Vse to pomeni hkrati lep uspeh slovenskega gospodarstva.

—o—

V Dolu gredo h koncu gradbena dela pri spomeniku narodno-osvobodilnega boja, ki ga bodo odkrili septembra. Nadaljuje se tudi akcija za postavitev spomenika v Štandrežu. Med domačini zbirajo prispevke, ki jih bodo uporabili za nakup zemljišča, na katerem bo stal spomenik.

Delegacija SZDL Slovenije v Trstu in Gorici

Delegacija SZDL Slovenije je bila na obisku v Trstu in Gorici, kjer se je sestala z deželnim komitejem PSI. Slovensko delegacijo je vodil predsednik Socialistične zveze Mitja Ribičič. Slovenski gostje so se sestali tudi s predsednikom deželnega sveta Pittonijem ter s predsednikom pokrajinske uprave v Trstu Ghersijem.

Delegaciji sta omenili dosežene rezultate in sta poudarili, da predstavlja osimski sporazum pomemben prispevek obeh držav k utrjevanju medsebojnega sodelovanja in

miru. S tem omogoča uresničevanje naprednejših oblik kooperacije predvsem na gospodarskem področju. V zvezi z uresničevanjem proste industrijske cone na meji je delegacija socialistične stranke opozorila na obveznost, ki jo je prevzela stranka, da preuči študijo o primernosti gradnje proste cone, ki naj odpravi pomisleke ekološkega značaja v javnem mnenju. Med pogovori so nadalje razpravljali tudi o vprašanjih v zvezi z zaščito slovenske manjšine v Italiji in italijanske v Jugoslaviji.

V petek ob 20.30 bo v Lipi v hotelu Natisone predstavitev zadnjega zvezka revije Quaderni Friulani, ki je posvečen Beneški Sloveniji.

—o—

V soboto ob 11. bodo v Štoblanku v Beneški Sloveniji odkrili spomenik padlim partizanom.

—o—

V Topolòvo je dospelo 300 ovac iz Bosne v okviru načrta topolòvske zadruge za pospeševanje ovčjereje.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Pesniška zbirka Tomeka Vetriha

Iz Gorice nas je dosegla drobna pesniška zbirka, katere avtor je Tomek Vetrih. Zbirka ima naslov »Kapljice« in vsebuje 29 pesmi. Zložil jih je mlad fant, pek po poklicu, človek, ki zлага pesmi iz srčne potrebe, ne pa iz kake literarne ambicije. Zato je ta zbirka še tem bolj dragocena in iskrena, posebno če upoštevamo da je to pesnik, ki ni šel skozi slovenske šole. A si je vendar ohranil tako ljubezen do slovenske besede, da se je zelo dobro izpopolnil v njej na lastno pobudo, do take mere, da je sposoben izražati v slovenščini svoje misli in srčna čustva. Sam pravi v kratki življenjepisni opombi na čelu zbirke o svojem življenju in pesnikovanju tole: »Rodil sem se 4. novembra 1948 v Gorici. Obiskoval sem italijanske šole, kot Slovenec pa pišem in živim za slovensko ljudstvo. Objavljal sem v mladinskem listu Pastirček in v skavtskem glasilu Planika. Moje pesmi pojejo o ljubezni do narave in do dekleta. V njih izpovedujem svoje želje, veselje in žalost.«

Vetrihove pesmi so preproste in zelo od bližu spominjajo na ljudske pesmi. Če bi bil živel mladi pesnik pred nekaj stoletji ali morda še pred sto leti, bi mu gotovo ne bilo prišlo niti na misel, da bi izdal svoje pesmi v knjižici. Ustno bi jih predvajal svojim domačim in prijateljem in tako bi bile šle med ljudi kot prave ljudske pesmi ter bi danes za take tudi veljale. Nihče ne bi vedel, kdo je bil tisti, ki jih je zložil, kot tega ne vemo za toliko tisoč drugih takih ljudskih pesmi. Toda ker je Tomek Vetrih otrok našega časa, jih je želel videti natisnjene, in ta želja se mu je izpolnila. Vendar pa je treba vzeti njegove pesmi predvsem kot izraz neumrljive ljudske poezije, saj tudi v našem stoletju ni zamrla in ne bo najbrž nikoli. Tudi po motivih in stihih se jim pozna, da se je njihov avtor navdihoval predvsem pri ljudskih pesmih in pri Gregorčiču.

Naravnost ganljivo je, kako se je mlademu pesniku posrečilo zajeti v preproste stihe prist-

no občutje raznih trenutkov življenja, predvsem seveda ljubezensko čustvo, kot npr. v pesmi »Dekle«:

Tvoje ime je lepo kot roža,
ki sama raste na vrtni gredi
in jo tiho veter boža.

Tvoje oči so ko žarek sonca,
ki vseskozi nam mило sije
od jutra pa do dneva konca.

Tvoj obraz je čist kakor potok,
ki priteče iz skalne gore;
tvoje srce je polno dobrote
kakor ptiček, ki z neba zre v te.

Ko našla si boš fanta,
ki te iz srca bo ljubil,
rada ga imej še ti za večno,
da nekoč spoznala bosta
življenje novo, srečno.

V pesmi »Slovenec«, s katero zaključuje zbirko, pa pravi:

Kdo je Slovenec?

Človek, ki na svetu rad živi,
ljubi vso naravo,
rad ima ljubezen pravo,
vedno le veselje v njej dobi.

Vsem rad daje pomoč,
a neznana roka huda
nič njegovega ne ceni truda
in poriva ga od sebe proč.

Slovenec vedno je vesel,
vedno ljubi domovino,
visoko rad bi se povzpел,
vedno više in v daljino.

Da, to je Slovenec!

Upajmo, da je res tako.

Zbirka je okrašena s perorisbami.

Škoda, da ni dal mladi pesnik pred natisom rokopisa v pretres kakemu slovenistu, ki bi ji bil dal pravopisno neoporečno obliko, zlasti kar zadeva ločila (vejice).

fj

O dimenziji nadnaravnega v slovenskem pripovedništvu

Vladimir Truhlar je napisal malo pred svojo smrtjo knjigo o iskanju nadnaravnega v slovenski poeziji, ki bo, upajmo, prej ali slej le našla založnika. Prav tako — ali pa še bolj — zanimivo pa bi bilo pretresti sodobno slovensko pripovedništvo glede na navzočnost nadnaravnega v njem. Kar zadeva bližnjo preteklost, bi seveda našli hvaležno polje raziskovanja, pri Cankarju, pri Preglju, pri Mešku, pri Stanku Cajnkarju in pri mnogih drugih, celo pri Tavčarju. Toda kako bi bilo s tem v današnjem slovenskem pripovedništvu?

Ko prebiramo nove slovenske romane, ostajamo razočarani, ali bolje rečeno, v sebi čutimo nekako globoko nezadoščenost. V njih nečesa manjka. Morda se kak bravec ne zave, kaj

je tisto, kar manjka, toda mnogi to vendarle kmalu doumejo: to je pomanjkanje notranje dimenzije v človeku, kar bi lahko izrazili tudi z besedami: pomanjkanje nadnaravne dimenzije, oziroma iskanje tistega, kar presega raven človekovih vsakdanjih bioloških in socialnih zahtev. Ljudje v današnjih slovenskih romanih imajo svoje skrbi, zabave, veselje in žalost kakor ljudje po vsem svetu, toda vse je omejeno na raven telesne eksistence, kakor da ne čutijo nikake želje, nikake potrebe, da bi iskali svojemu življenju in vsemu, kar je, nek zadnji, višji, filozofski ali nadnaravni cilj. Ne, da ga ne odkrijejo, ampak zdi se, kakor da take potrebe sploh niti ne občutijo. V romanih je veliko govorjenja o seksu in popivanju — zlasti prvi je, kot lahko ugotovimo, danes glavni motiv slovenskih romanov — toda ti ljudje počno to v stilu predmestne krčme in bolj iz z dolgočasnosti kot iz kakšnega občutka nezadoščenosti ali praznine v sebi. Niti ne z veseljem, ampak dobesedno iz dolgega časa.

Človek se mora z začudenjem vprašati, kako je to mogoče: kam je izginil ves tisti toliko opevani idealizem slovenskega človeka, njegova tradicionalna religioznost, njegov sveti rešpekt pred duhovnimi vrednotami? V vsem tem je prišel, kot kaže, na točko nič. O kakem iskanju nadnaravnega ni v tem pripovedništvu niti sledu, razen morda pri Pavletu Zidarju, in niti ne o želji, da bi kaj takšnega obstajalo. Suvereno kraljuje cinizem hedonističnega ali utilitarističnega gledanja na življenje in vse, kar je. Medtem ko čutimo v mnogih tujih pisateljih enakega, t.j. k materialnemu in hedonističnemu usmerjenega svetovnega nazora vsaj neko bolečino ali hrepenenje po nekaj višjih, duhovnih vrednotah, neko žalost, da jih ni ali da jih ni mogoče najti, pri slovenskih romanopiscih naših dni take žalosti skoro ne čutimo. Z neka-

(Dalje na 7. strani)

Tretja številka revije »Znamenja«

Tretja številka revije Znamenja, katere glavni urednik je pesnik Rafko Vodeb, izdaja pa jo Mohorjeva družba v Celju (predstavnik založbe je mariborski pomožni škof Vekoslav Grmič), se začneja s celostransko Titovo sliko in z uredniškim člankom »Ob Titovih jubilejih«.

Sledi daljši članek Vekoslava Grmiča »Kaj je Bog?«. Jurij Zalokar je objavil članek »Za pristnost izraza«, kjer išče krivde le pri religijah, ne pa v totalitarnih ideologijah. V rubriki »Zapisi« pa najdemo še Zalokarjev članek »Še o klerikalizmu«, v katerem obdeluje svojo značilno temo in polemizira z Biltenom, ki ga izdajajo slovenske škofije, ter ostro odklanja idejo narodne sprave.

Zanimiv in kvaliteten je članek Jožeta Rajhmana »Kopitarjev avstroslavizem v luči njegovega katolicizma«. Raphman je zgodovinar in

njegov članek nam pomaga bolje razumeti in doumeti čudni pojav panslavizma in njegove fantastične cilje.

Polemične narave je članek Naceta Polajnarja »Prispevek k osvetljevanju naše kulture«. V njem opozarja med drugim na pojav nižanja naše kulturne ravni in išče vzroke za to. Janko Bohak objavlja »Nizozemski dnevnik, nekaj bežnih slik iz te države. Lojze Bratina piše o Američanih in religiji, Radogost Grafenauer pa o spovednikih. Preveden je članek Luigija Sartorija »Katoličani in anglikanci o papeštvu«.

Revija prinaša poleg tega še obširno rubriko »Zapiski«, ki smo jo že omenili, in rubriki »Odmevi« ter »Med knjigami in revijami«.

Na koncu naj omenimo še leposlovni prispevek: pesmi Minke Korenčan.

Tudi v Jugoslaviji naraščajo cene

Tudi v Jugoslaviji maloprodajne cene naraščajo. Junija je indeks dosegel vrednost 113,2, kar je za 1 odstotek več kot v maju in za 12,6 odstotka več kot v istem mesecu pred letom dni. Tako poroča jugoslovanski zvezni zavod za statistiko, ki pojasnjuje, da se indeks nanaša na povprečje v letu 1976. Naraščanje cen pripisujejo v prvi vrsti podražitvi kmetijskih pridelkov, vendar pa so zabeležili tudi naraščanje storitvenih cen in industrijskih izdelkov.

V jugoslovanskem gospodarstvu se je tudi spet zaostрил problem nekritičnih investicij. V vedno večji meri se spet dogaja, da se lotevajo v mnogih občinah gradnje ambicioznih industrijskih, turističnih in drugih struktur, s katerimi skušajo zagotoviti prebivavstvu delovna mesta in napraviti svojo občino za »industrijsko« in gospodarsko razvito. Pri tem pa kažejo preveč optimistično presojo, kar zadeva finančne možnosti in tržišče, ali bolje rečeno, obojega sploh ne poznajo ali premalo. Potem se dogaja, da jim zmanjša sredi gradnje denarja ali da si naložijo dolgove, ki jih ne morejo plačati; če pa skušajo izpolnjevati svoje obveznosti, pomeni to obsodbo novega podjetja na dolga leta gospodarskih izgub. S politične in državne strani, pa tudi v tisku se krepi akcija proti takemu nenačrtnemu in neperspektivnemu gospodarjenju. Dogaja se, da kar hkrati gradijo v ne preveč oddaljenih krajih podjetja iste stroke in namena, ki si bodo konkurirala in katerih je že zdaj dovolj.

Za reševanje podjetij iz takih zadreg je vlada prisiljena dopuščati Narodni banki Jugoslavije masovno tiskanje novega denarja, ki potem prihaja v gospodarstvo preko bank (t.j. posojil) ali preko državnih posegov v pomoč gospodarstvu. Toda tiska-

O dimenziji nadnaravnega...

(nadaljevanje s 6. strani)

kim ugodjem se valjajo po blatu tuzemskega, ne da bi dvignili kdaj oči k višjim ciljem. Toda morda se jih bojijo dvigniti, da bi tam ne zagledali nečesa, pred čemer jih je strah in česar ne morejo razumeti. Morda je iskati boleče mesto te literature prav v njenem vse preveč očitnem in torej nepristnem cinizmu.

Ilegalni priseljenci v ZDA

Računajo, da je v Združenih državah zdaj do osem milijonov tujcev, ki so se nezakonito, to se pravi na črno, vselili v Združene države. Vsako leto se jih vseli tako okrog 400.000, a odkrijejo in izženejo jih le polovico. Te dni je bilo objavljenih 227 strani obsegajoče poročilo o ilegalnih priseljenicah, ki delajo bodisi v mestih ali na farmah. Veliko teh priseljencev na črno prihaja iz drugih ameriških držav, posebno iz Mehike. Poročilo posebnega vladnega odbora za ilegalne priseljence analizira vzroke tega pojava in pravi, da gre predvsem za ljudi,

nje novega denarja povečuje inflacijo. Plače se dvigajo nesorazmerno z vrednostjo opravljene dela in produkcije. Obilica denarja pa pospešuje potrošnjo vseh vrst, kar spet vpliva na uvoz in izvoz. Zaradi velikega povpraševanja se večja uvoz in zaostaja izvoz. V prvi polovici letošnjega leta je znašala vrednost uvoza 4,8 milijard dolarjev, kar pomeni povečanje za 37 odstotkov v primerjavi z istim razdobjem leta 1976. Izvoz pa se je povečal v istem razdobju samo za 6 odstotkov in dosegel vrednost komaj 2,6 milijard dolarjev. Gospodarsko načrtovanje zvezne vlade je predvidelo čisto drugačen razvoj gospodarstva v letošnjem letu, namreč povečanje izvoza kar za 12,5 odst. in povečanje uvoza samo za 16,5 dst. Predvidevanja načrta so bila torej kar preuknjena.

V prvem polletju letos je dosegel primanjkljaj jugoslovanske trgovinske bilance 2,2 milijardi dolarjev, medtem ko je znašal lani celo leto 2,5 milijard dolarjev. Gospodarski strokovnjaki menijo, da bo ta primanjkljaj težko kriti z valuto, ki prihaja v državo s turizmom in z denarnimi pošiljkami delavcev, ki so zaposleni v tujini, in iz podobnih virov (ta zadnji vir deviz postaja

v Jugoslaviji celo važnejši od dohodkov turizma). V turizmu je žetev valut manjša, kot so pričakovali, ker so jugoslovanski hoteli na obali in drugod preveč zvišali cene, toda zahodni turisti lahko zdaj ceneje prežive počitnice v Italiji, Španiji, na Portugalskem, v Grčiji in tudi v Avstriji. V vseh teh državah je polno manjših hotelov in penzionov, ki nimajo velikih režijskih stroškov (mnogi so sploh družinski) in lahko nudijo zato sorazmerno cenene gostinske usluge. Vedno več je tudi turistov, ki prenočujejo v campingih in avtohiškah, priklopljenih na avto. V teh si mnogi tudi kuhaajo. Denar, ki ga prihranijo na tak način, porabijo za podaljšanje počitnic ali za to, da si ogledajo večji kos sveta. Tem spremembam v turizmu se jugoslovansko gostinstvo še počasi prilagaja.

Spričo tega so razumljivi opomini in kritike s politične strani na račun gospodarskega stanja. Vlada sicer razpolaga z instrumenti, da ga uravna in popravi od zgoraj, vendar se očitno ne bi rada poslužila togega diriganja, ker ni v duhu samoupravljanja kot vodilnega načela v jugoslovanskem gospodarstvu. Bolj se zanaša na razsodnost delovnih kolektivov in drugih gospodarskih dejavnikov samih in na treznost javnosti, da bo sama omejila svojo odvečno potrošnjo, zlasti tisto, kar je zares luksus.

Druga številka glasnika Slovenskega duhovniškega društva

V Trst je prispela druga številka revije, ki jo izdaja četrtletno Slovensko duhovniško društvo. Tudi ta revija je posvetila enako kot »Znamenje«, prvo stran petinosemdesetletnici jugoslovanskega predsednika Josipa Broza Tita.

Sledi pismo, ki ga je pisal veleposlanik Jugoslavije pri Apostolskem sedežu Slovenskemu duhovniškemu društvu. »Pismo smo prevedli iz hrvaščine v slovenščino«, pravi pripomba v reviji. Potem objavlja revija še nekaj drlštvenih obvestil in poročil.

Sledijo jubilejni in spominski članki o društvenih članih. Prvi je posvečen stoletnici duhovnika prof. Jožeta Demšarja. Daljši članek pa govori o nedavno umrlem priorju Pleterskega samostana patru Josipu Edgarju Leopoldu, ki je bil nedvomno zelo zanimiva in energična osebnost. Zadnji spominski članek velja umrlemu duhovniku Janezu Oblaku, ki je bil tudi cerkveni pisatelj in prevajavec. Prevedel in pri-

redil je med drugim nekaj odrskih del za nekdanje katoliške prosvetne odre.

Janez Korošec poroča pod naslovom »Slovinci v zamejstvu« o nekaterih pomembnih dogodkih in ljudeh med Slovenci v zamejstvu in v svetu. Na prvem mestu je poročilo o slovenski etnologinji dr. Branislavi Sušnik, ki živi v Paragvaju in raziskuje življenje indijanskih plemen v Južni Ameriki. V rubriki »Iz zamejstva« pa so objavljene novice iz Beneške Slovenije. Jože Gregorič zaključuje v tej številki razpravo »Podoba duhovnika v Finžgarjevih spisih«. Razprava je zanimivejša, kot bi sodili po naslovu, četudi se ne spušča v literarno teorijo. Obuja pa kos nekdanjega življenja slovenskega ljudstva in njegove miselnosti; slovenski duhovnik je bil na splošno tesno povezan z ljudstvom in to je Finžgar tudi dobro prikazal na likih svojih duhovnikov.

France Lipičnik je končal v tej številki svojo novelo iz ljudskega življenja »Oče so pripovedovali«, nadaljuje pa se razprava »Kratke biografije najstarejših slovenskih šolnikov«, ki prikazujejo junaško dobo slovenskega šolstva, t.j. njegove začetke.

—o—

ZAPADE STARI BANKOVEC
ZA 5000 LIR

31. julija bo zapadla veljavnost starega bankovca za pet tisoč lir. Od prvega avgusta dalje bo te bankovce sprejemala in zamenjala samo Državna banka. Stari bankovec za pet tisoč lir je skoraj povsem podoben novemu, razlikuje pa se v tem, da ima narisano eno samo jadnico ali karavelo in ne tri.

ČLOVEK PROTI LETU 2000

Agent oranžne barve - 2

Kaj se pravzaprav zgodi, ko se na kako ozemlje vsede oblak dioksina? To vprašanje je baje prve dni lanskega avgusta neuradno zastavilo hanojskim oblastem italijansko poslanstvo. Odgovoril je Ton That Tung, kirurg pri hanojski bolnišnici Viet Duc in mednarodno priznana avtoriteta, ki sodeluje z ameriškimi in švedskimi zavodi. Po čudnih poteh si je njegov odgovor utrl pot skozi italijansko uradno zadržanost do javnosti. Po vietnamskih izkustvih (žal zgleđa, da jih italijanska izkustva potrjujejo) pronica dioksin v zemeljske plasti, tako da ga sorazmerno kmalu najdemo daleč stran od mesta prvotne okužbe. Če pride na primer do morja, lahko okuži ribe, ki ga potem raznesejo v velike daljave, preden poginejo. Na človeku je najbolj viden znak klorova mozoljavost. To je v industrijskih krajih znana bolezenska slika, predvsem tam, kjer obdelujejo snovi, ki vsebujejo klor, kot na primer dioksin. V organizmu pride z vdihavanjem ali preko prebavil in telo se ga rešuje s pomočjo lojnic in znojnic na koži. Vendar pride do zastajanja pri izločanju loja. Posledica so izpuščaji na koži. Zelo so podobni otrdelim brazgotinam in pojavljajo se zlasti po obrazu in pod pazduho. Spremlja jih nevzdržen srbež, neprijetno zaudarjanje po divjačini, slabenje, pomanjkanje teka, trebušne bolečine, bruhanje. Zdravljenje je navadno dol-

gotrajno: deset holandskih delavcev se še danes, trinajst let po okužbi, zdravi.

Zastrupitev z dioksinom spremljajo tudi očasne poškodbe, hromozomske okvare in zvišanje odstotka mrtvorojenih in iznakaženih otrok. Pokrajino Hue je med letoma 1968 in 1970 doletelo več kot dvojno število mrtvorojenčkov. Tudi v krajih Long Dien in An Trach, ki sta močno okusila obrizgavanje z 2,4,5 T, je prišlo maja 1976 pri 73 nosečih do 22 splavov. Podobno se godi domačim živalim.

Na vprašanje, če je dioksin rakotvoren, odgovarja Ton That Tung, da je o tem sicer prepričan, da pa tega ni mogoče dokazati. Velika tosičnost namreč ne opogumlja raziskovalcev, da bi skušali raziskati to vprašanje.

Toda eksperiment, ki si ga ne upajo izvesti v zaprtosti štirih laboratorijskih sten, se prosto in neizprosno odvija med neprostovoljnimi človeškimi poizkusnimi kuncii. Najprej seveda v vietnamskih domovih, pa tudi, denimo, v Ludwigshafenu. Tam se je leta zastrupilo 49 delavcev nemškega podjetja BASF (Badische Anilin und Soda Fabrik). Deset let pozneje je podobna usoda doletela 50 holandskih delavcev amsterdamskega podjetja Philips - Duphar (dva sta umrla dve leti pozneje). Leta 1968 je šel v zrak reaktor podjetja Coalite Chemicals v Bolsoverju v Veliki Britaniji. Po znanstvenem tedniku New Scientist so baje zamolčali še vsaj dva huda incidenta, ki sta privedla do klorove mozoljavosti. In končno verjetno največja katastrofa po Vietnamu: 10. julija 1976 pride ob 12.30 do eksplozije pri podjetju ICMESSA v Sevesu pri Milanu. Izdelovali so triklorfenol za matično švicarsko podjetje Hoffmann-La Roche. Preko 90 odst. izdelkov (500 ton) naj bi bilo namenjenih izvozu v ZDA.

Edino doslej znano velikopotezno študijo o učinkih dioksina na naravno okolje je opravilo ameriško vojaško letalstvo med letoma 1962 in 1970 in sicer na 2,6 kvadratnih kilometrih oporišča Eglin na Floridi. Uporabili so 1600 stotov

»oranžnega agenta«, ki so ga istočasno brizgali nad Vietnam. Kot smo že omenili, vsebuje Agent Orange precejšnje količine dioksina. Zato je Barry Commoner, znan ameriški ekolog, takoj objavil izvlečke 448 strani dolgega poročila ameriškega letalstva, čim mu je oktobra lani prišlo pod roke. Izročil jih je tudi lombardski deželi, vendar jih ta ni dala v javnost. Pač pa jih je natisnila ugledna britanska revija Nature. Podatki se nanašajo na obdobje, ko je teklo četrto leto po zadnjem okuženju in štirideseta mišja generacija po zadnji okužbi. Na preizkuševališču so nalovili 173 mišk. Vse so imele otečeno vranico; samicam so otekla tudi jetra. Zarodki so bili prosti iznakazb, vendar pa se je rodnost občutno zmanjšala, skoro za polovico. Commoner je mnenja, da je to pripisati zmanjšanju plodnosti ali povišanju števila splavov. V nasprotju z vietnamskimi in italijanskimi izkušnjami dioksin še po dvanajstih letih ni prodril globlje od 30 centimetrov v zemljo. To kljub obilnemu deževju. Vendar ga je bilo 30 krat manj kot v seveški coni B in 30.000 manj kot v coni A.

Ob sklepu niza o bojnih plinih še nekaj podatkov o drugem svtovnem vojaškem orjaku. Stalno smo namreč omenjali le ZDA. To predvsem zato, ker je veliko lažje dobiti ameriške podatke, pa tudi ker se je Amerika izpostavila z vietnamsko epizodo. O Rusih ne vemo veliko, toda to, kar vemo, nas sili v domnevo, da položaj njihovih arzenalov ne more biti veliko drugačen od ameriškega. Vemo n.p.r., da so leta 1945 prenesli iz osvojenega Nemčije celo tovarno za izdelovanje Tabuna. Izdelala je baje vsaj 50 tisoč ton tega živčnega plina. Ob koncu petdesetih let je bilo vsaj 50 sovjetskih tovarn, ki bi lahko izdelovale kemično orožje. Po ameriških vohunskih virih je vsaj 15 odst. sovjetske municije nabite z vojnimi plini. To bi zadostovalo za tri ali štiri večje ofenzive na široki fronti. Da kemično vojskovanje v Sovjetski zvezi jemljejo resno v poštev, kaže tudi dejstvo, da je vsaj 30 milijonov državljanov dobilo pouk o tej panogi vojskovanja in o zaščitnih ukrepih, ki so z njo v zvezi.

S.M.

Iz Benečije

Vabilo

NA KULTURNO SREČANJE MED SOSEDNIMI NARODI NA KAMENICI (STARA GORA — CASTELMONTE)

Prirajajo

KULTURNA DRUŠTVA IN ZVEZA IZSELJENCEV IZ BENEŠKE SLOVENIJE

PROGRAM

Sobota 30. julija 1977

- ob 18. uri: Odprtje kioskov
- ob 20. uri: Beneški godci
- Brezplačni ljudski ples
- ob 20. uri: Prižiganje kresov

Nedelja 31. julija 1977

- ob 10. uri: Odprtje kioskov
- ob 16. uri: Sveta maša v štirih jezikih Sveta birma - Pomožni škof. msgr Emilio Pizzoni
- ob 17. uri: Ansambel »Veseli planšarji«
- Pozdrav prof. Beppina Krizetiča
- Beneški pevski zbori
- Rezijanska folklorna skupina
- Furlanska folklorna skupina iz Pasion di Prato
- Koroški pevski zbor
- V odmorih beneški dialektni humoristični prizori in vici.

Sledi brezplačni ples z »Veselim planšarji« - Veliko parkirišče, kioski s pijačo in jedajo.

NOVI HEBRIDI BODO POSTALI NEODVISNI

(Nadaljevanje s 3. strani)

ja in si ustanovila lastne državice — vendar sta Francija in Anglija proti temu.

Še pred nekaj desetletij so vladale na Novih Hebridih zelo primitivne razmere. To je bilo in je delno še danes najprimitivnejše prebivavstvo v Tihem oceanu; 92 odstotkov prebivavstva sestavljajo Melanezijci (črnci posebne rase), 8 odst. pa Evropejci in Kitajci. V času okrog prve svetovne vojne in še pozneje sta bila ljudožrstvo in »lov na glave« čisto navadna pojava. Opisuje ju med drugim Jack London v svojih romanih in povestih z Južnega morja. Posadke trgovskih ladij so se bale pristanka na otočju, ker so jih domačini napadali iz zasede. Trupla so požrli, glave pa prekadili in obesili za okras v svojih kočah. Dajale so ugled tistim, ki so jih uplenili. Čim več glav je imel kdo obešenih pod stropom svoje koče, tem več je veljal, zlasti če se je lahko pobahal z »belimi« glavami. Zato je končno tudi prišlo

do sklepa o skupni angleško-francoski upravi leta 1914. Obe državi sta začeli odločno delati red in »vzgjajati« domačine, kar, kot kaže, ni ostalo brez uspeha. Vendar je večina prebivavcev še danes poganov in nekateri menijo, da se v notranjosti otočja še vedno vdajajo ljudožrstvu.

Otočje meri 14.763 kvadratnih kilometrov in ima po cenitvi zdaj okrog 90.000 prebivalcev. Glavni vir dohodkov so kokosovi orehi, kopra, kava in kakao. Izvažajo tudi nekaj rib, mangana in lesa.

Po vsej verjetnosti bo postalo otočje neodvisno v dveh do štirih letih. To razdobje se zdi mandatarnima državam potrebno, da bi začelo ljudsko predstavništvo v redu delovati in da bi se domačini usposobili za upravno delo.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphart. Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51